ਐਮ.ਐਸ.ਵਾਈ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

(2022 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 649)

ਅਪ੍ਰੈਲ 19, 2022

ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.

ਜ਼ਮਾਨਤ – ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ – ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਭਤੀਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨੌ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ – ਫੈਸਲਾ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ – ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੋਈ ਤਰਕ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਇੱਕ ਆਦਤਨ ਅਪਰਾਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਸਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਗੁਪਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਲਾਗੂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼ – ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਦੇਸ਼.

ਜ਼ਮਾਨਤ – ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ – ਅਪੀਲੀ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ – ਦਾਇਰਾ – ਫੈਸਲਾ: ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੀਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 – ਐਸ.439 – ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਐਸ.439, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਫੈਸਲਾ: ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ – ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਜੈਕਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਫੈਕਟਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਮਾ ਫੇਸੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ

ਚਰਿੱਤਰ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਖੜਾ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ – ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ – ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ – ਜ਼ਮਾਨਤ।

ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 – ਐਸ.439 – ਮੁੱਦਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਸ.439 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ – ਫੈਸਲਾ: ਅਜਿਹਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ – ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਵਿਗੜਿਆ, ਅਨੁਚਿਤ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨਾ ਸੀ – ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਜਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ – ਜਮਾਨਤ – ਜਮਾਨਤ ਦੀ ਰੱਦ.

ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ – ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੁਕਮ – ਜ਼ਰੂਰਤ – ਫੈਸਲਾ: ਤਰਕ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਰਕਤ ਹੈ – ਇੱਕ ਬਿਨਾ ਤਰਕ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਦੀ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਮਾਨਤ – ਹਾਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਾਲੀਆ ਰੁਝਾਨ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਆਮ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ “ਤੱਥ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ” ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ – ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ – ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੁਕਮ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਜੈਕਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੌਣ ਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਖੜਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਨਾਲ

ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਧੀਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9, 10 ਅਤੇ 11]

2.1. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸਾਦਾ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਸੁਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਮ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਤਰਕ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16, 17]

2.2. ਤਰਕ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਰਕਤ ਹੈ। ਹਰ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਿਨਾ ਤਰਕ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਦੀ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18]

2.3. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਉੱਨੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਖਿਲਾਫ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਇੱਕ ਆਦਤਨ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਪੀੜਤਾ 'ਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੈਦ ਦੀ ਅਵਧੀ, ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵੱਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧੱਕੇਲਣ ਲਈ ਇਸ ਕਦਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 2113]

2.4. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਗੁਪਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਨ ਦੀ ਲਾਗੂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ "ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ" ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 22, 23]

2.5. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਬੰਧ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਫਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣਗੇ। [ਪੈਰਾ 24]

ਬਿਹਾਰ ਲੀਗਲ ਸਪੋਰਟ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ, (1986) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 767 : [1987] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 295 – ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। ਇੱਕ *ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਅਮਰਮਣੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ*, (2005) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 21 : [2005] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 454; ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) (1978) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 118 : [1978] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 358; ਪ੍ਰਸਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ੀਸ ਚੈਟਰਜੀ, (2010) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496 : [2010] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 165; ਮਹੀਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, (2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 118 : [2019] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 529; ਅਤੇ ਜੁਗੁਤ ਸਿੰਘ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਆਸ਼ੀਸ ਮਿਸ਼ਰਾ & ਮੋਨੂ & ਅਨਰ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 632 ਦੇ 2022; ਨੀਰੂ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਸਟੇਟ, (2014) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 508 : [2014] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 453; ਪਰਵੇਜ਼ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਇਕਬਾਲ ਚੌਧਰੀ & ਓਰਸ., (2003) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 338 : [2003] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 432; ਕਲਿਆਣ ਚੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਰਣਜਨ, (2004) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 528; ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਨੰਦਨ ਜੈਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਮੁੰਨਾ, (2009) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 678 : [2008] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1348 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1978] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 358 ਪੈਰਾ 8 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2005] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 454 ਪੈਰਾ 9 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1987] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 295 ਪੈਰਾ 11 ਨੂੰ ਅਗਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2010] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 165 ਪੈਰਾ 12 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2019] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 529 ਪੈਰਾ 13 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2014] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 453 ਪੈਰਾ 15 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2001] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 432 ਪੈਰਾ 18 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2004] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 528 ਪੈਰਾ 19 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2008] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1348 ਪੈਰਾ 20 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 649 ਦੇ 2022।

20.09.2021 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜੈਪੁਰ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਬੀ. ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ ਬੇਲ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 14458 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ।

ਰਿਸ਼ੀ ਮਤੋਲੀਆ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਮਿਸ. ਵਿਦਿਸ਼ਾ ਸ੍ਵਰੂਪ, ਮਿਸ. ਪ੍ਰੀਤੀ ਥਾਨਵੀ, ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੀਜੇਆਈ

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ, 29.09.2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰਕ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 – ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਸਖਤ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਲੰਬਿਤ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

4. ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1- ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੁਝਾਅ◌ਾਂ◌ਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਹੈ ਜੋ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਭਤੀਜੀ ਉੱਤੇ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੱਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਯੌਨ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਕੁਖਿਆਤ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਵੀਹ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਤਲ, ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਅਗਵਾ, ਡਕੈਤੀ, ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

5. ਉਲਟ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਇੱਕ ਸੈਟਲਡ ਪੋਜੀਸ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਧੀਮੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

6. ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

7. ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿਵਰਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਮਿਤੀ 29.06.2021 ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਪੀੜਤਾ ਨੇ 30.05.2021 ਨੂੰ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 16-17.05.2021 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ, ਉਸਦਾ ਚਾਚਾ, ਉਸਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਰਧ ਰਾਤ ਤੋਂ 1 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਡਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਅਜੀਬ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਦਾਸ ਕਿਉਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਘਟਨਾ ਦੱਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। 2014 ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਛੋਹਿਆ। 2015 ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

8. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਖਾਕਾ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 439, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ***ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ)***, (1978) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 118 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

“24. …ਫਿਰ ਵੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439(1) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਨਿਆਇਕ ਵਿਵੇਕ ਵਰਤਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਧਾਰਾ 437(1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 439(1) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਕੋਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ; ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ; ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ; ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ; ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ; ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ; ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਧਾਰ ਜੋ, ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਕੀਮਤੀ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।"

9. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਕ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਣ ਸੂਚੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਲੋੜਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਧਾ ਜੈਕਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕੇ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਕ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ, ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਪਦ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ [ਦੇਖੋ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਅਮਰਮਣੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, (2005) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 21]।

10. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

11. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਧੀਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਲੀਗਲ ਸਪੋਰਟ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ, (1986) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 767 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"3. ... ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਰਵੋਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਮਾਨਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਖਾਸ ਛੱਡੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਪੂਰਵ-ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.... ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੀਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ... ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਪੂਰਵ-ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣਾਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਆਸਿਸ ਚੈਟਰਜੀ, (2010) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"9. ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤੇ ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਸੂਝਬੂਝ ਨਾਲ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਅਨੇਕਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ, ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵਿਚਾਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

(i) ਕੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਅਧਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ;

(ii) ਦੋਸ਼ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ;

(iii) ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ;

(iv) ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਭੱਜਣ ਦਾ ਖਤਰਾ;

(v) ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਵਿਵਹਾਰ, ਸਾਧਨ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਦਰਜਾ;

(vi) ਅਪਰਾਧ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ;

(vii) ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਉਚਿਤ ਡਰ; ਅਤੇ

(viii) ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੀ ਰਾਹ 'ਚ ਖਤਰਾ, ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ।

xxx xxx xxx

10. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਮਾਨਤ ਦੇ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਮਨ ਦੀ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਮੀ ਕਾਰਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ...

13. ਮਹੀਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, (2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 118 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ *ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਸਰਕਾਰ (ਉਪਰੋਕਤ)* ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"17. ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਜਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਖੇ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਨ ਦੀ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ, ਕੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਅਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ 'ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ..."

14. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ *ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ @ ਮੋਨੂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 632 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 439 ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ

ਨੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਮਾਨਤ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ:

"28. ਅਸੀਂ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਅਧੀਨ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਨੈ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਮੇਂ ਕਾਫੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬੇਲਗਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਮਨ ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ, ਸੁਥਰੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਜਾਂ ਯਾਂਤਰਿਕ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।"

15. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਅਧੀਨ ਵਿਵੇਕਾਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਉਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਵਿਗੜਿਆ, ਅਨੁਚਿਤ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਮਾਨਤ ਦੀ ਰੱਦ ਦੀ ਬਿਨੈ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ ਰੱਦ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। *ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ.*, (2014) 16 ਐਸਸੀਸੀ 508 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"12. ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਚਰਣ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਰੱਦ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਅਨੁਚਿਤ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਵਿਗੜਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਮਾਨਤ ਲਈ ਬਿਨੈ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਮਾਨਤ ਗੈਰ-ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਸਹੀਅਤ ਵਿੱਚ ਗੋਤਾ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ।"

16. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 439 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਾਦੀ ਝਲਕ ਇਹ ਸੁਝਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ:

"1. ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 439 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 319/2021 ਜੋ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਧਵਗ ਨਗਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੀਕਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾਵਾਂ 354, 354B, 376D,376(2)F, 376(2)N, 450, 506, 509 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 9(N)/10, 5(L), 5(N)/6 ਅਤੇ 18 ਦੇ ਪੀ ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

2. ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ 30.05.2021 ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੀੜਿਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਇੱਕ ਆਦਤਨ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਸਾ ਵਿੱਚ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

4. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

5. ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣ-ਅਵਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

6. ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 439 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਜਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਰਜ਼ੀਕਰਤਾ ਓਮਪ੍ਰਕਾਸ਼ @ ਜੀਵਾਰਾਮ @ ਓਮਾ ਥੇਟ ਸ਼ੋ ਬੋਦੁਰਾਮ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਬੰਧਪਤ੍ਰ ਵਿੱਚ 50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਨੂੰ 25,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ."

17. ਆਮ ਮੁਸ਼ਾਹਿਦੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਗਾਊ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਚੁਕੌਂਤੀ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਤਰਕ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

18. ਤਰਕ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਖੂਨ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਤਰਕ ਦੇਣਾ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਿਨਾ ਤਰਕ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਦੀ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। *ਪੁਰਾਣ ਬਨਾਮ ਰਾਮਬਿਲਾਸ*, (2001) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 338 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"8...ਕਾਰਨ ਦੇਣਾ ਮੈਰਿਟਾਂ ਜਾਂ ਡੀਮੈਰਿਟਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣ-ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਜੋ ਕੁਝ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਨੇ 11-9-2000 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਗੁਣ-ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਜਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

19. *ਕਲਿਆਣ ਚੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ*, (2004) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 528 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਮਾਨਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"11. ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਰੂਟੀਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣ-ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਜਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ

ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਮਨ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਮੀ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਹੋਵੇਗਾ...

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

20. ਵਿੱਚ *ਬ੍ਰਿਜ ਨੰਦਨ ਜੈਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਮੁੰਨਾ,* (2009) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 678, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ *ਕਲਿਆਣ ਚੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"12... ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਲਗਭਗ ਯੰਤਰਵਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪੱਖ-ਵਿਪੱਖ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਤਲ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ, ਕੁਝ ਕਾਰਨ ਜੋ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

21. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਜਮਾਨਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਉਸਦੀ ਉਨੀਂਹ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਖਿਲਾਫ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਆਦਤਨ ਅਪਰਾਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਪੀੜਤਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਕਿੰਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੈਦ ਦੀ ਅਵਧੀ, ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵੱਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧੱਕੇਲਣ ਲਈ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

22. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੰਪੀਚਡ ਆਦੇਸ਼ ਗੁਪਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਮ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ "ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ" ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਸੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ

ਵੱਲੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ।

23. ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਹੀਪਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"25. ਸਿਰਫ "ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ" ਅਤੇ "ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ" ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਿਆਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜਾਮਨਤ ਦੇ ਰੱਦ ਜਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਬਲਕਿ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨਿਆਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇਸ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਾਮਨਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ਬਲਕਿ ਉਹ ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜੋ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਾਉਣ। ਜੱਜਾਂ 'ਤੇ ਫਰਜ਼ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

24. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਮਨਤ ਬੰਧ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 2 - ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ 'ਤੇ, ਸਬੰਧਿਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹਨ।

ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸਨ ਬਸੇ

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta

Advocate